

Oponentní posudek diplomové práce

Autor diplomové práce: Mgr. Simona Haraštová

Název diplomové práce: Legislativní zajištění provozu a služeb knihoven v České republice, Polsku a Slovensku: komparativní analýza

Vedoucí: PhDr. Radka Římanová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Adéla Jarolímková, Ph.D.

Hodnocení: dobře

Datum vyhotovení posudku: 4.1.2019

Cíl práce

Cílem práce je komparativní analýza české, polské a slovenské legislativy za účelem nalezení vhodných formulací, které by se měly objevit v novelizovaném knihovním zákoně ČR.

Hodnocení práce

Práce si klade za cíl přinést návrhy na zlepšení českého knihovního zákona na základě komparace existujících knihovních zákonů ČR, Slovenska a Polska.

V úvodu autorka popisuje historii knihovnické legislativy v českém prostředí, stručně charakterizuje podmínky vzniku a obsah zákonů z roku 1919 a 1959. Škoda, že rozdíly v zaměření těchto zákonů a aktuálně platného zákona z roku 2001 jsou vyřešeny konstatováním „*Jedná se o zákon o službách, na rozdíl od předchozích dvou, kdy první zákon z roku 1919 je zákon o veřejných obecních knihovnách a druhý zákon z roku 1959 je zákon o jednotné soustavě knihoven.*“ Porovnání těchto zákonů není sice předmětem práce, ale snad by si zasloužilo více prostoru.

Následuje kapitola věnovaná zákonu č. 257/2001 Sb., autorka zde popisuje proces vzniku a přijetí zákona. Zde se odkazuje na článek V. Richtera a H. Hemoly z roku 1997 jako na „*vlastně důvodovou zprávu*“, což je nepřesné, skutečná důvodová zpráva citována není, přestože je dostupná na stránkách NK. Dále je rozebírán obsah zákona, což je uvozeno opět poněkud nepřesným tvrzením, že zákon prozatím nebyl novelizován. Zde by bylo na místě říci „*zásadně novelizován*“, neboť drobných úprav v souvislosti s novelizací jiných zákonů proběhlo za dobu platnosti zákona několik. Obsah zákona je rozdělen do hlavních tematických okruhů, které slouží současně jako východisko pro výzkumnou část práce, a je doplněn reflexí vybraných částí v odborné literatuře.

Zařazení některých citací z literatury je diskutabilní, např. *Zajímavou skutečností je stav evidence knihoven do roku 2002. Do této doby se přihlásilo cca 1588 knihoven, a to např. mnohé krajské, městské, soudní, archivní, galerijní, muzejní, firemní, nemocniční, školské, obecní, vědecké knihovny a další. (Čermáková, 2002).* Proč je to zajímavé? Proč autorka neuvedla aktuální počet registrovaných knihoven?

Primární perspektivu meziknihovních služeb vidíme v jejich otevřenosti, interaktivitě, rovnováze při poskytování meziknihovních služeb a zpřístupění internetu. Svůj význam pro meziknihovní služby mají též digitální knihovny nebo online plnotextové databáze, ale také internetové projekty typu Google Scholar a Google BookSearch. (Coufalová, 2008). Jak tyto informace souvisí s knihovním zákonem?

Podobně jsou diskutovány také slovenský a polský zákon. Autorka uvádí, že některé pojmy a ustanovení polského zákona přeložila sama, zákon jako celek si pak nechala přeložit profesionální agenturou. Tento překlad je uveden v příloze.

Pro výzkumnou část práce zvolila autorka metodu komparativní obsahové analýzy doplněné rozhovory s dvěma vybranými odborníky z praxe. Jednotlivé kroky obsahové analýzy jsou dobře

popsány, autorka zvolila vhodné indikátory pro porovnání a popsala vcelku uspokojivě rozdíly mezi jednotlivými zákony. Drobný nesoulad se objevuje mezi textem a tabulkou u indikátoru 1 – předmět úpravy. Zatímco v textu je předmět popsán správně, tedy systém knihoven atd., v tabulce se objeví jako předmět úpravy knihovní zákon, respektive knihovnický zákon a zákon o knihovnách, což nedává smysl. Diskutabilní je také termín z polského zákona soubory knihoven (zbiory bibliotek), který autorka navrhuje doplnit do českého zákona, aniž by bylo jasné, co tento pojem znamená, v profesionálním překladu zákona se ostatně vůbec neobjevuje. Stejně sporný je i termín meritorní činnosti. Za terminologicky nevhodný považuji indikátor Osobnost knihovníka, zde se jedná o kvalifikační požadavky na zaměstnance knihoven, nikoliv psychologický pohled. Celkově lze však tuto komparativní část hodnotit jako přehlednou a přínosnou.

Komparaci textů doplňují rozhovory se dvěma odborníky na oblast knihovnické legislativy, které se zaměřují na jednotlivé indikátory a také na připravovanou novelu knihovního zákona. Zpracování rozhovorů však nebylo vhodně provedeno a autorka neuvádí, jak rozhovor zaznamenávala a jak se získanými daty pracovala. Stylizace některých vět (např. „*Ale v každém případě, když se díváme na český zákon, tak tam ty povinnosti stanovené nejsou. Je tam něco obecně ke knihovnám.*“ nebo „*knihovnik je člověk, který má mít nějakou kvalifikaci, která je tam nějakým způsobem na obecné úrovni vyjmenována*“) vede čtenáře k závěru, že se jedná o části přepisu rozhovoru, aniž však toto bylo explicitně řečeno. Není tedy jasné, kde jde o vyjádření dotazovaného a co je případná interpretace autorky. Některé pasáže jsou velmi zvláštní a vyvolávají pochybnosti, zda byly odpovědi správně zaznamenány (např. část týkající se specializovaných knihoven, ochrany knihovního fondu). Přepisy rozhovorů by bylo vhodné umístit jako přílohu, v textu by pak mělo být spíše shrnutí problematiky, vztažené případně k výsledkům komparace.

Posléze autorka odpovídá na stanovené výzkumné otázky, shrnuje rozdíly mezi zkoumanými zákony a doporučuje vybrané okruhy k doplnění do českého zákona, např. elektronické informační zdroje, problematiku školních knihoven a pracovníků knihoven.

V samotném závěru se autorka pokouší o shrnutí celé problematiky, text závěru však působí roztříštěně, protože jednotlivé části výzkumu jsou opět zmiňovány samostatně, přehled silných a slabých stránek českého zákona reflektuje výsledky výzkumu neúplně. Nicméně zásadní doporučení pro doplnění českého zákona nakonec formulována jsou, byť velmi stručně.

Aspekt kv. práce	Vysvětlení	Možné bodové hodnocení
metodologie a věcné zpracování tématu	<i>Výsledkem práce je několik podnětů k doplnění stávajícího českého knihovního zákona, z tohoto pohledu byl tedy cíl práce splněn, byť závěry mohly být formulovány přehledněji. Metoda komparativní obsahové analýzy je dobře popsána a byla použita adekvátně, výsledky jsou prezentovány přehledně. V doplňkové části rozhovorů je však několik metodologických nejasností, zejména ve způsobu zpracování dat, a výsledky nejsou vhodně prezentovány.</i>	20 bodů
přínos	<i>Přínos spatřuji částečně ve výzkumné části, zejména v komparativní analýze zákonů, kde je zřejmý určitý intelektuální vklad autorky. Teoretická část práce týkající se českého</i>	8 bodů

	<i>zákona má víceméně charakter kompilátu znění vybraných zákonů a související literatury, za přínos lze ale považovat představení slovenského a polského zákona.</i>	
citování, korektnost citování, využití inf. zdrojů	<i>Autorka řádně a pečlivě cituje, využila celou řadu pramenů, některé podstatné však vynechala, např. důvodovou zprávu či navrhovanou novelu.</i>	10 bodů
slohové zpracování	<i>Práce je psaná převážně odborným stylem, na několika místech sklouzává ke stylu beletrizujícímu. Některá vyjádření jsou stylisticky neobratná.</i>	10 bodů
gramatika textu	<i>Počet chyb a překlepů je minimální.</i>	5 bodů
CELKEM		53 bodů

Otázky k obhajobě:

Kterou oblast z těch, které jste identifikovala jako chybějící v českém zákoně, považujete za nejdůležitější?

I přes výše uvedené výhrady doporučuji práci k obhajobě s hodnocením **dobře**.

V Praze dne 4.1.2019

Mgr. Adéla Jarolímková, Ph.D.